

**СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ЕКСПОРТНОЇ СТРАТЕГІЇ**

У статті виділено систему цілей, завдань регіональної експортної стратегії, проаналізовано фактори впливу зовнішніх чинників у рамках забезпечення стійкого розвитку економіки регіону.

Ключові слова: регіон, експортна стратегія, цілеспрямованість, фактори впливу, середовище прямої дії, середовище непрямої дії.

В статье выделена система целей, задач региональной экспортной стратегии, проанализированы факторы влияния внешних факторов в рамках обеспечения устойчивого развития экономики региона.

Ключевые слова: регион, экспортная стратегия, целенаправленность, факторы влияния, среда прямого действия, среда непрямого действия.

The system of aims, tasks of regional export strategy is distinguished in the article, the factors of influence of external factors are analysed within the framework of providing of steady development of economy of region.

Keywords: region, export strategy, purposefulness, factors of influence, environment of direct action, environment of indirect action.

Вступ. Експортна діяльність набула великого значення для економіки, оскільки стала важливим джерелом для поповнення бюджетних коштів регіону. Використання і диверсифікація експортного потенціалу визначає траєкторію кількісного й якісного зростання зовнішньої торгівлі у перспективі, масштаби та ефективність участі України та її регіонів у світовій економіці в умовах процесу глобалізації. Тому дуже важливим є визначення ролі та місця експортного потенціалу регіону в системі розвитку зовнішньоекономічного потенціалу України с конкретизацією напрямків розробки його експортної стратегії.

Постановка проблеми. Для ефективної реалізації експортного потенціалу регіону необхідно, у першу чергу, визначити напрямки розробки його експортної стратегії. Основною і найбільш складною представляється проблема визначення факторів впливу зовнішніх чинників та цілеспрямованості регіональної експортної стратегії регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі проблемні аспекти визначення параметрів регіональної експортної стратегії регіону розглянуті в роботах російських учених Абалкіна Л.І. [1], Сьлікіна І.В., Кірсанова В.В., Сейфулаєвої М.Є. У вітчизняній

літературі, присвяченій проблемам експортної стратегії регіону необхідно відмітити роботи Третяк В.В., Яремко Л.А. [4], Кутідзе Л.С. [3]. Однак, багато питань цієї проблеми залишаються дискусійними і потребують подальших досліджень. Зокрема, це стосується уточнення факторів впливу і визначення цілеспрямованості регіональної експортної стратегії.

Метою статті є визначення факторів впливу зовнішніх чинників експортної стратегії розвитку регіону шляхом уточнення її мети та конкретизації окремих завдань, відповідних засобів у рамках забезпечення стійкого розвитку економіки регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що діяльність на зовнішніх ринках характеризується великим в порівнянні з внутрішніми ринками рівнем ризиків, обумовленим відмінностями в соціокультурних, економічних, політичних, правових чинниках зарубіжних країн; рівнем конкуренції, високими вимогами до якісних характеристик товару, а також підвищеним рівнем витрат, пов'язаних з міжнародними маркетинговими дослідженнями і реалізацією експортної стратегії регіону. В зв'язку з цим при формуванні експортної стратегії регіону необхідно оцінити, наскільки вона підпадає під істотний вплив тих або інших зовнішніх чинників.

Розглядаючи вплив різних чинників на розробку і вибір експортної стратегії регіону, необхідно з'ясувати, що практично усі фахівці в галузі стратегічного менеджменту дають свій набір чинників зовнішнього середовища. Підходи до класифікації зовнішніх чинників, які впливають як на регіон в цілому, так і на його діяльність можна умовно розділити на два типи. Фактори зовнішнього середовища, що чинять вплив на мікро- і макrorівні, розрізняючи, таким чином, мікросередовище і макросередовище дії. Отже, доцільно виділити в зовнішньому оточенні регіону середовище прямої і непрямой дії (рис. 1).

Середовище прямої дії безпосередньо впливає на визначення експортної стратегії регіону шляхом визначення представлених чинників, а саме: рівня реалізації експортного потенціалу регіону, у загальному вигляді кількості експортноорієнтованих галузей і рівня конкурентоздатності експортної галузевої структури, законодавчої бази регіону, торгово-економічних зв'язків, виробничого і ресурсного потенціалу регіону.

Рис. 1. Фактори впливу на вибір експортної стратегії регіону

Середовище непрямой дії опосередковано чинить вплив на визначення експортної стратегії регіону реалізацією наступних факторів: рівень соціально-економічного розвитку регіону, міжнародна торгівля та тенденції її розвитку, соціокультурні, політичні, екологічні фактори, науково-технічний прогрес, географічне розташування регіону [4]. Під впливом визначених факторів та на основі аналізу їх ступеню впливу доцільно здійснити розробку експортної стратегії регіону з урахуванням рівня його розвитку.

Метою експортної стратегії регіону є формування перспективних напрямів зовнішньоекономічної діяльності регіону для забезпечення зростання обсягів експорту, сприяння ефективному, стійкому функціонуванню господарюючих суб'єктів і зростанню їх бази оподаткування, рішення соціально-економічних завдань, підвищення рівня життя населення регіону, а також підтримка діючих експортерів, стимулювання великих

конкурентоздатних підприємств до розширення обсягів експортної діяльності.

Експортна стратегія має бути націлена, у першу чергу, на підвищення рівня експортного потенціалу регіону, а також на створення експортноорієнтованих і імпортозаміщуючих виробництв, вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіону [1].

У процесі прогнозування обґрунтовується зміна територіальної спеціалізації залежно від обраного напрямку. При цьому вибираються такі напрями, при яких міжрегіональний обмін забезпечував би найбільшу комерційну ефективність економіки і дозволив би вирішувати соціальні проблеми (рис. 2).

У свою чергу, обґрунтування експортної стратегії регіону припускає використання показників, що дозволяють оцінити експортний потенціал регіону, визначити шляхи розвитку на перспективу і вибрати методи експортного регулювання і стимулювання, які здатні задіяти мотиваційний механізм і привести до підвищення експортного потенціалу регіону і, відповідно, зростання прибуткової частини бюджету.

Доцільно звернутися до підходів щодо вибору оптимальної експортної стратегії. Цитуючи Ервіна Роммеля [2], слід зазначити, що самий кращий стратегічний план даремний, якщо він не може бути реалізований тактично. Отже, дуже багато залежить від методу побудови власної експортної стратегії регіону. В зв'язку з цим важливо звернути увагу на різні підходи до формування експортної стратегії регіону, а саме [3]:

побудова стратегії на основі передбачення, що визначає розгляд перспективного руху реального стану експортного розвитку регіону до майбутнього, бажаного стану, місії регіону на зовнішньому ринку;

побудова стратегії шляхом рішення існуючих проблем, що передбачає чітке формулювання і пропозицію відповідних шляхів вирішення стратегічних проблем регіону в галузі експортного розвитку;

побудова комбінованої стратегії, яка поєднує в собі перший і другий підходи;

побудова унікальної стратегії на основі моделювання, тобто стратегії максимально ефективної для конкретного регіону і

ступеня розвитку його експортного потенціалу, що ґрунтується на ретельному аналізі усіх зовнішніх і внутрішніх чинників впливу;

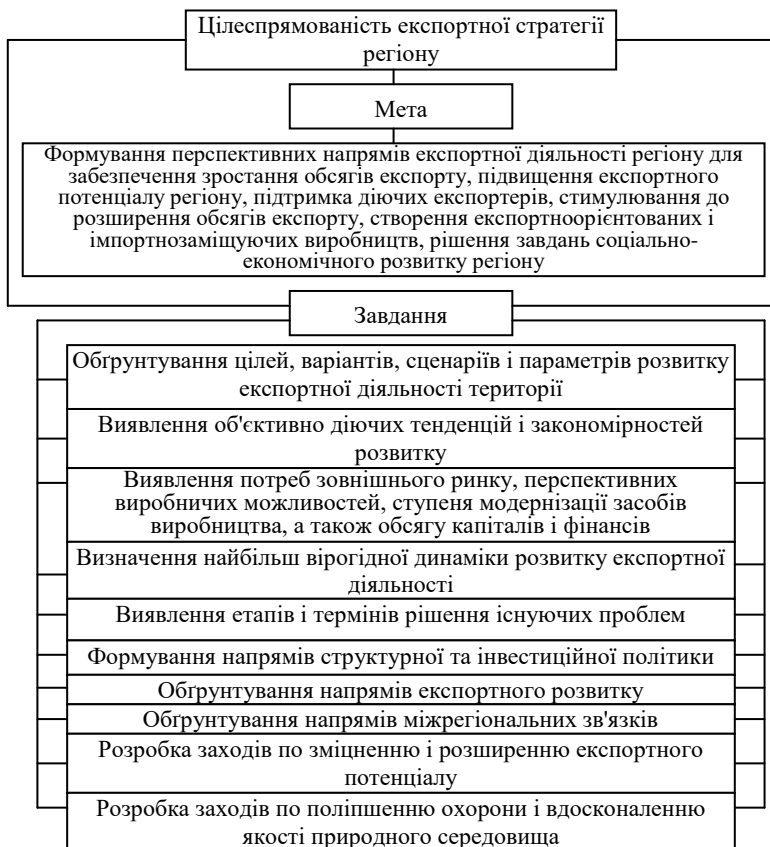

Рис. 2. Цілеспрямованість формування експортної стратегії регіону

побудова стратегії зумовленості напрямку, що виходить з гіпотези про зумовленість напрямку і характеру змін зовнішнього і внутрішнього середовища, які впливають прямим або непрямим чином на реалізацію експортного потенціалу регіону;

побудова стратегії вибору позиції, побудова стратегії розглядається як аналітичний процес вибору максимально вигірної позиції і дій регіону з точки зору експортних можливостей на зовнішньому ринку;

побудова стратегії досконального пізнання, тобто побудова стратегії на основі глибокого вивчення і пізнання суті динамічних процесів, що відбуваються в регіоні і в зовнішньому середовищі і які впливають на реалізацію експортного потенціалу регіону.

Баланс перших двох підходів залежить від типу регіону. Навіть у розвинених регіонах можуть існувати стратегічні проблеми в галузі експортного розвитку, що мають макроекономічне значення. Такі цілі виносяться на вищі рівні цілеспрямованості. Тут доречне застосування SWOT-аналізу, коли при виборі цілей спираються на сильні сторони експортного потенціалу регіону, долаються слабкості, визначаються можливості використання чинників зовнішнього середовища, враховуються і попереджаються погрози.

Висновки. Розробка ефективної експортної промислової політики регіону є складовою ланкою механізму реалізації експортної стратегії регіону і, одночасно, логічним послідовним етапом стратегічних установок, що забезпечує повну і усебічну участь експортноорієнтованої промисловості в рішенні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку регіону. Особливого значення для формування експортної промислової політики регіону набуває створення сучасної інформаційно-аналітичної бази, яка повинна забезпечити своєчасне і достовірне урахування усього кола показників експортної промислової політики, з одного боку, і включати систему постійного спостереження за їх змінами в ході її проведення.

Література

1. Абалкин Л.И. Хозяйственный механизм развитого социалистического общества / Л.И. Абалкин. – М.: Мысль, 1973. – 263 с.

2. Кох Л. Лис пустынн. Генерал-фельдмаршал Эрвин Роммель / Л. Кох. – М.: Феникс, 1999. – 384 с.

3. Кутідзе Л.С. Роль стратегічного маркетингу у формуванні експортного потенціалу регіону // Вісник НУ "Львівська політехніка". Логістика. – 2003. – № 472. – С. 103-108.

4. Яремко Л.А. Зовнішньоекономічні загрози регіональному експорту / Л.А. Яремко // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – 2007. – № 2 (22). – С. 19-21.